

Bijlage behorende bij het Mural projectvoorstel Kern
met Pit

d.d. 09 november 2022

55 jaar
sluiting
Staatsmijn
Maurits

Stadhuis 100 jaar

Aanleiding

Op 01 september 2022 was het 55 jaar geleden dat de sluiting van staatsmijn Maurits te Geleen een feit werd. Een bijzondere mijlpaal in de geschiedenis, aangezien de Maurits van grote betekenis is geweest voor de opbouw van Geleen en de omliggende regio. Een aantal inwoners en instellingen in Geleen (werkgroep: Mijnverleden Maurits) heeft het initiatief genomen om in 2022 en 2023 de geschiedenis van de staatsmijn Maurits opnieuw prominent op de kaart te zetten middels het organiseren van een aantal activiteiten. Inmiddels is ook de eigenaar van het mijnmuseum in Stein betrokken bij de werkgroep alsook Visit Zuid-Limburg.

Daarnaast bestaat het centrum van Geleen en het oude stadhuis 100 jaar. Dit stadhuis is mede gebouwd als gevolg van de maatschappelijke gevolgen van de aanleg van de Staatsmijn Maurits. Ook dit is een heugelijk feit om bij stil te staan. Ook wordt bekeken lokale historische elementen een structurele plek te geven in Geleen om zo aandacht te schenken aan de (Mijn)transitie van het huidige stadsdeel Geleen voor zowel jong als oud.

Terugblik in vogelvlucht

In 1915 besloot de Nederlandse regering om in Geleen een nieuwe mijn aan te leggen, die de naam Maurits kreeg. In 1926 ging de exploitatie van de staatsmijn officieel van start. Geleen telde destijds 2700 inwoners. Thans wonen in Geleen tien maal zoveel mensen en is opgegaan in de gemeente Sittard-Geleen. De geschiedenis van Geleen is onlosmakelijk verbonden aan de komst en de groei van de staatsmijn Maurits en het latere DSM.

Het centrum van Geleen met haar omliggende wijken Lindenheuvel, Krawinkel en Geleen-Zuid maar ook in de aangrenzende gemeenten floreerde met de groei van de staatsmijn Maurits. Geleen kreeg haar stadhuis in 1922, met een winkelcentrum, Mauritspark en in 1930 de sportparken Burgemeester Damenpark en Lindenheuvel. Geleen werd uitgebreid met verschillende nieuwe woonwijken om de

werknemers van de Maurits te kunnen huisvesten. Naast deze economische ontwikkeling werd vanuit de gemeente, de kerken en de Staatsmijnen in Geleen een sociale infrastructuur opgebouwd. Kort samengevat mag men dus concluderen dat de ontwikkeling van de mijnbouw veel heeft betekend voor onze stad en de regio Westelijke Mijnstreek wat betreft onze economie, infrastructuur en (sociale)wijken. Wijken als Krawinkel, Lindenheuvel met de voormalige Oude Kolonie, De Kluis en Geleen-Zuid zijn ontstaan om de werknemers van de Maurits en het Stikstofbindingsbedrijf met haar aanverwante chemische industrie te kunnen huisvesten.

Uiteindelijk heeft de Staatsmijn Maurits ruim veertig jaar lang deel gemaakt van Geleen, namelijk van 1 januari 1926, de datum waarop de Maurits officieel in gebruik werd genomen, tot de sluitingsdatum op 1 september 1967.

Het stopzetten van de steenkoolwinning had als consequentie, dat de enige overlevingskans voor Staatsmijnen de groei en uitbouw van de chemische bedrijfstak was.

In een periode van honderd jaar transformeerde DSM zich vier keer:

- Van steenkolen, cokes en kunstmest
- Van kunstmest naar een veelzijdige chemische industrie
- Van chemische bulkproducten naar producten met een hoge toegevoegde waarde
- Van producten met een hoge toegevoegde waarde naar de meest competitieve en duurzame chemie- en materialensite van Europa, met een Chemelot Brightlands Campus

De mijngeschiedenis van Geleen laat zien welke gigantische invloed het mijnverleden op onze gemeente en regio heeft gehad en hoe belangrijk dat verleden is als startpunt van een transitie naar toekomstige ontwikkelingen. Dit betekent ook dat het weinige dat als artefact van ons industriële verleden nog in Geleen zichtbaar is, daadwerkelijk gekoesterd dient te worden. Tevens wordt bekeken hoe deze historische elementen in verbinding gebracht kunnen worden met het huidige centrum van Geleen. Geleen heeft zich de afgelopen 100 jaar een aantal keer opnieuw moeten uitvinden. De huidige transitie is er een van innovatie, vergroening en verduurzaming. Bij dit proces is wederom DSM/Chemelot betrokken. Zij zijn zich maatschappelijk bewust dat het huidige centrum ontstaan is door het mijnverleden en de daarop verschillende transitie van het Mijnverleden tot het huidige Chemelot. De geschiedenis met al hun verhalen geborgd te worden voor de toekomst

Activiteiten

In de komende twee jaren (2022/2023) zal het thema "Staatsmijn Maurits" in het centrum en de omliggende wijken onder de aandacht gebracht worden, waarbij de geschiedenis van de Staatsmijn Maurits in relatie tot Geleen en omgeving centraal zal staan. Het is de bedoeling dat veel evenementen en activiteiten voor en door de inwoners van Geleen en de regio georganiseerd worden. Getracht wordt elke maand een of meerdere activiteiten te organiseren. Ons erfgoed, de verhalen uit het verleden, willen wij uitventen. We willen ze behouden en overdragen aan de volgende generatie en vooral ook inzetten voor toekomstgerichte activiteiten. Ook de jeugd op de scholen worden betrokken bij al deze activiteiten. Zo worden bepaalde groepen van de basisscholen en middelbare scholen benaderd. Dit willen wij realiseren voor de leerlingen door middel van filmmateriaal en het verhaal van een koepel waarin alle facetten van het mijn leven- en verleden worden getoond. Deze les, waar de schooljeugd op een speelse wijze kennis kan maken met het mijnwerkersleven, zal worden gemaakt en georganiseerd door de werkgroep.

We hopen dat nog meer partijen en buurten willen aansluiten en dat we samen komen tot een fantastisch en breed programma voor de jaren 2022 en bij succes ook in 2023.

Qua invulling is nog veel mogelijk! Draagvlak bij de burgers, instellingen, gemeente en de onderwijsinstellingen is in ieder geval aanwezig. Getracht wordt om ook zoveel mogelijk bezoekers van de regio te bereiken. Tenslotte heeft de Staatsmijn Maurits een impact gehad op de gehele regio. Vandaar dat ook de samenwerking opgezocht is met het Mijnmuseum Stein en Visit Zuid-Limburg en de Domijnen in Sittard.

Welke activiteiten zijn o.a. in 2022 reeds uitgevoerd:

- Monumentenwandelingen gerelateerd aan het Mijnverleden
- Rondleidingen in Maurits gerelateerde monumenten
- Mauritsdag: Open dag op de nog aanwezige monumenten op het voormalige mijnterrein
- Bezoek aan een tweetal mijnmusea
- Uitgifte van een Boek over de Maurits door de Heemkundevereniging
- Leegstaande winkelramen beplakt met fotofolies over het mijnverleden
- Foto expositie
- Met stands aanwezig op een braderie en Euregionale Koempeldag
- Aandacht met verschillende communicatie middelen aan het mijnverleden; zie o.a. Facebook “mijnverleden Staatsmijn Maurits” en de verschillende artikelen in de krant De Limburger

Welke activiteiten zijn nu al bekend voor 2023:

- Op basisscholen en voortgezet onderwijs worden lessen over het mijnverleden gegeven
- Gelet op het succes in 2022 worden wederom enkele rondleidingen gegeven
- Het aanbrengen van een muurschildering (mural) in Geleen
- Het organiseren van een open dag op het voormalige Maurits mijnterrein
- Bezoek aan het Mijnmuseum
- Foto expositie
- Lezing over de periode 1940-1945 in relatie tot het mijnverleden, zoals het bombardement op de Maurits
- Het maken van een Podcast
- Het uitzetten van een fiets- en wandelroute langs het rijke Mijnverleden.
-

Hoe realiseren wij permanente aandacht voor het rijke Mijnverleden en vervolgens de transitie van Geleen (Project Kern met Pit)

Na de sluiting van de mijnen, nu 55 jaar geleden heeft Geleen zich een aantal keren opnieuw moeten uitvinden. Het stopzetten van de steenkoolwinning had als consequentie, dat de enige overlevingskans voor Staatsmijnen de groei en uitbouw van de chemische bedrijfstak was. Dit betekende ook dat de omgeving en de stad veranderde. Nu zit de stad in de fase van duurzaamheid, circulariteit en vergroenen van de stad.

Mural:

Hoe mooi zou het zijn dat deze transitie van zwart naar groen een vertaling krijgt in een permanente muurschildering (mural) aan een monumentaal object uit het Rijke Mijnverleden. Hierbij wordt gedacht aan de Julianatunnel uit 1931. Een tunnel gebouwd voor het (spoor/weg)transport van de kolen uit de Maurits en een verbindingsweg naar de omgeving.

Het idee voor een mural sluit aan bij een van de doelen van de werkgroep Mijnverleden Staatsmijn Maurits uit Geleen: inwoners en jongeren betrekken bij de cultuur van de gemeente en zodoende

cultureel erfgoed van het mijnverleden van Geleen uitdragen en te wijzen naar de transitie waar het Geleen voor staat. Voor de uitvoering heeft de werkgroep samenwerking gezocht met de Stichting Limburg Mural. De Stichting Limburg Murals heeft ervaring met het aanbrengen van murals en de visie sluit aan bij de doelstellingen van de werkgroep. nl om mensen te bewegen, het zelf te komen ervaren. Zij brengen in geschiedenis, tradities, cultuur en toekomst in beeld, realiseren en verbinden. Op die manier willen zij Limburg branden als een aantrekkelijke plek om te bezoeken en om te verblijven. Via het aanbrengen een (3D) Mural verbinding op gang brengen tussen oude traditie en jonge doelgroep. Waarbij de uitvoering door lokale kunstenaars wordt gedaan en waarbij de samenwerking gezocht wordt met meerdere partijen. Door murals wordt het verleden met het heden verbonden en trachten de jongere doelgroep in beweging te brengen. Waarbij ook geacht wordt aan het aanbrengen van nieuwe technieken zoals het plaatsen van een QR-code bij het kunstwerk zodat alle informatie ook op een moderne manier toegankelijk wordt

Waarom een mural?

- ✚ De muurschilderingen maken de gemeente leefbaarder en aantrekkelijker
- ✚ Ze zijn zichtbaar en vrij toegankelijk, waardoor iedere inwoner ervan kan genieten.
- ✚ De muurschilderingen zijn kleurrijk en brengen kleur aan de omgeving
- ✚ Murals kunnen educatief werken
- ✚ Murals zijn visuele herinneringen die doorgegeven kunnen worden aan de volgende generatie; waar komt de stad vandaan: verleden, heden, toekomst
- ✚ De Julianatunnel is nauw verbonden aan het rijke Mijnverleden van Geleen en vertelt via de muurschildering het verhaal van de stad in relatie tot de Maurits
- ✚ De inwoners zijn trots op het verleden en heden van de stad en dat kan vorm gegeven worden via een mural
- ✚ Het aankleden van en kleur geven aan de omgeving;
- ✚ Kleur geven aan deze verbindingsweg die anders onopgemerkt blijft voor de passanten
- ✚ Muurschilderingen identificeren het verleden, heden en de toekomst van de stad
- ✚ Visuele herinneringen worden doorgegeven aan de volgende generatie; waar komt de stad vandaan: verleden, heden toekomst

Waar wordt de muurschildering aangebracht? De Julianatunnel in Geleen

Stand van zaken

Gemeente

De gemeente is benaderd en hebben aangegeven dat zij dit initiatief steunen vervolgens moet nog een omgevingsvergunning aangevraagd worden. De gemeentelijke welstandscommissie (De Ark) heeft ook positief gereageerd. Er gelden wel voorwaarden aangezien het een gemeentelijk monument betreft. Nadat de kunstenaars een schetsontwerp hebben gemaakt en een keuze is gevallen op een of meerdere ontwerpen kan een omgevingsvergunning aangevraagd worden.

Spoorwegen Prorail

Prorail heeft informeel aangegeven geen bezwaren te zien.

Derden

Met de Heemkunde Geleen, het Centrummanagement, Visit Zuid-Limburg en het Stadslab Geleen is gesproken en zij staan achter het initiatief en zien de mural een waardevolle toevoeging aan het centrum en aan Geleen. Het Stadslab Geleen wordt betrokken bij de verdere uitvoering.

Lokale kunstenaars

Bij dit initiatief zullen met name lokale kunstenaars betrokken worden. En drie tal kunstenaars zullen op basis van een legenda een schetsontwerp maken.

Burgerparticipatie

Hier wordt middels (burger)participatie een schetsontwerp uit gekozen. Omwonenden, burgers van Geleen, oud Koempels (mijnwerkers), Gemeente, Prorail worden hierbij betrokken.

Financiën

Om de **algemene** activiteiten in 2022 en 2023 te organiseren slaan vrijwilligers de handen ineen. Een aantal partijen hebben hiervoor een budget beschikbaar gesteld. Deze partijen zijn: De gemeente, de Provincie Limburg, Fons van Sociale instellingen, Stichting behoudt Mijnhistorie en de DSM.

Echter het project "mural" is van dien aard dat deze niet gefinancierd kan worden uit algemene activiteiten middelen. Hiervoor worden aparte gelden of subsidies voor aangezocht.

Muurschildering:

Om het Mijnverleden structureel te verankeren is het initiatief ontstaan om een muurschildering te maken op een Gemeentelijk Monument, te weten de Julianatunnel. Dit initiatief wordt geraamd op € 24.000. Hiervoor is reeds een bedrag van € 9.000 (informeel) toegezegd door de gemeente, de RABO-bank, Stichting Limburg Murals, de werkgroep Mijnverleden Staatsmijn Maurits alsmede een enkele ondernemer.

Resteert nog een bedrag van € 15.000. Hiervoor zijn wij nog in gesprek met enkele andere subsidienten. Hoe mooi zou het zijn als Kern met Pit dit project van het aanbrengen van een mural ook ondersteunt door middel van het beschikbaar stellen van kennis een bijdrage.

In overleg met de gemeente worden de financiële middelen beheerd door het de Heemkundevereniging te Geleen. (Heemkundevereniging Geleen NL12 RABO 0116 0833 28 ovv Werkgroep Mijnverleden Maurits, KvK nummer 40187367).

Betrokken partners/leden werkgroep "Mijnverleden Staatsmijn Maurits":

- Centrummanagement Geleen
- Red het Mijnverleden
- Heemkundevereniging / Barbaracomité
- Culturele activiteiten en het Mijnverleden Lindenheuvel
- Onderwijs instellingen
- Mijnmuseum Stein
- Stichting Limburg Murals
- Stadslab Geleen

- Visit Zuid-Limburg

Tenslotte,

Mocht het bovenstaande aanleiding zijn tot vragen dan zijn wij uiteraard altijd bereid om deze te beantwoorden. Wij hopen op een positieve besluit, zodat de Mural en de activiteiten in Geleen uitgevoerd kunnen worden en dat daardoor een stukje geschiedenis kan worden uitgedragen.

Geleen, 09 november 2022

Voorzitter van de Werkgroep Mijnverleden Maurits

Dhr. M. Mastenbroek

Verdistraat 2

6164 CK Geleen

Tel: 06.38406132; m.mastenbroek@ziggo.nl